

a retrográd dúvadkommunistát játssza el. Csonka Szilvia (Az édes kislány) szűk skálájú zsongása nem is nagyon ihletheti meg.

A leghatásosabb betét most is Kornis bevallott önképének (Az író) és a kislánynak a huzakodása. Varju Kálmán az irodalomba-színházba-dugásba tévedő fiatal Einsteint, netán a szituációt sokszor megíró örökifjú Temesi Ferencet parodizálja, vagy egyiküket és senkit sem, de ehhez az előadáshoz viszonyítva brillírozó formában csattog át A színésznő-jelenet héja-nászába, amelyben a dívásan fád Hegyi Barbara segítségével az egymás melletti abszurd elbeszélés technikáját jól érvényesítik. Hegyi Lukács Sándort (A milliomos) is megtáncoltatja, s partnerének érdeme, hogy ravaszdin hagyja is magát táncoltatni. A kezdethez való visszazárás, Kútvölgyi és Lukács sokszorosán szimbolikus újévi rémkettőse (Petri-át-

hallás, ohne napsütötte sáv? Elég irodalmias a bemutatónak), a szálak elvarrása sajna a demagógiát sem nélkülözi.

Jószérivel nem sok, ami a perselyben kotyog.

KORNIS MIHÁLY: KÖRMAGYAR
(Pesti Színház)

Díszlet-jelmez: Nagy Viktória. **Dramaturg:** Radnóti Zsuzsa. **Rendező:** Hegedűs D. Géza.

Szereplők: Pap Vera, Lajos András, Danis Lília, Kamarás Iván, Szabó Gabi, Reviczky Gábor, Csonka Szilvia, Varju Kálmán, Hegyi Barbara, Lukács Sándor.

Székely Szabolcs

Kedélyes káosz

BODÓ VIKTOR: FOTEL

Bodó Viktor természetes formanyelve a nonszensz. Nem abszurd, nem groteszk, nem avantgárd – nonszensz. A történések bonyolításával nem egy sajátos, kiforgatott logika bontakozik ki a szemünk előtt, hanem a logika hiányának permanens demonstrációja. „Mi egy nagyon furcsa színdarab szereplői vagyunk” – kántálják az elmegyógyintézet ápoltnai a közönség felé kimerevedve. Kár, hogy a hasonló gegek ellenére ezúttal kevésbé sikerült izgalmas előadást teremteni – legalábbis a rendező korábbi munkáihoz képest.

A múlt század kliséi és esztétikai kísérletei végeredményben mindig a *minden egész eltörött* közhelylyé idézett keserű tapasztalata feletti siránkozásról szóltak. Az Egység nélküli létezés azonban Bodó nemzedékében sokaknál – nem csupán a színházban – nem hiányként, nem tragikumként, görcsként jelenik meg, hanem evidenciaként. Olyan magától értetődő jelenségként, amelyből építkezni lehet és szabad. Bodó Viktor pedig már bizonyította, hogy hatékonyan építkezik ebből az anyagból. A Kamrában megrendezett *Ledarálnakeltűntem* esetében Kafkától az előzmények és következmények nélküli irracionális világot áttemelve *A per* egy sajátos adaptációját hozta létre. Azt a kaotikus működést, amelyben minden további nélkül megtörténhet egy színpadi cselekvés, anélkül, hogy ennek bármilyen oka és/vagy hatása lenne. A nyíregyházi *M, vagy mégsem*

helyzetgyakorlatok és improvizációk láncolata volt, humorral, örömmel, felszabadító játékossággal, szintén a nonszensz formanyelvén.

A kérdések megfogalmazása és a válaszadás szóra-koztató kísérlete a *Fotel* esetében sem vezet a tehetlenség kínjához. Ez az ülőalkalmatosság nem fojtogat, nem süppedt magába, a karfán nem kattan bilincs. Már azért sem, mert semmi köze semmiféle fotelhez – hacsak nem a korábbi Bodó-rendezés, a *Motel* révén. A címadás gesztusa éppoly vállrándítóan esetleges, mint a színpadi cselekvések mechanizmusa. Bodó Viktor legújabb előadásában is úgy vezet a cselekményt és a színészt, úgy épít szcenikát, hogy rendezése mindenféle rendszert tagad.

Egy elmegyógyintézet ápoltnainak életét láthatjuk: esznek, beszélgetnek, veszekednek, szerelmet próbálnak vallani. Almaik vannak, rögeszmék és terve-

ik, menekülnek és ragaszkodnak – éppúgy, mint a többi ember a falakon kívül. Igaz, a falakon kívüli világra csupán egyetlen motívum, a folyamatosan bekapcsolt televízió utal. A focimeccs, a parlamenti felszólalás, a híradó vagy a reklámok gyorsított felvételei azonban legalább annyira őrült és egzaltált képsorokat jelenítenek meg, mint az intézet szemünk előtt összeálló viszonyrendszere. És itt bizony már gyanakszunk, nincs-e *mondanivalója* az előadásnak. Nem biztos, hogy az elmeegógyintézeti ápoltak az őrülteket, a normalitás pedig igen relatív dolog – dűnnyög a nézőben az orbitális közhely, és az előadás nem nagyon menekül ettől a banalitástól.

Hibát követnénk el azonban, ha okoskodó hermeneuta módjára valami strukturált és alapos értelmezhetőséget kérnénk számon a produkción. A *Fotel* nem azért kevésbé sikeres mellékvágány a Bodó–Vinnai szerzőpáros pályáján, mert ilyen-olyan intellektuális elvárásoknak nem felel meg; egész egyszerűen azért nem működik, mert nem elég izgalmas. Szűkölködik humorban, és nem olyan hatásos, mint koráb-

műen, hogy nem elsődleges színpadi jelenlétről van-e szó, elmosódik a határvonal az Ilike-szerep, az Ilike által megformált szerepfoszlányok és Szabó Márta játéka közt.

Ennél is egyértelműbb a *színház a színházban* toposza akkor, amikor az ápoltak – minden átmenet nélkül – a *Tartuffé* utolsó jeleneteinek interpretálásába fognak: a színészi játék ebben a néhány percben izzik fel igazán; az őrülttség mimézises kliséi helyett bohócjátékos gesztikulálással válik pörgőssé és elevenné a jelenet – hogy aztán éppúgy következmények nélkül érjen véget, mint ahogy előzményei sem voltak.

A következtelenség és a színház–elmeegógyintézet allegória leglátványosabban mégis az utolsó jelenetben kulminál. Hangosbemondó recsegi: „Károly, Karesz, Karcsi! Gyógyultan távozhat!” Nevezett ápol (Fábián Gábor) pedig derűsen ledobja magáról a boldondokháza rongyait, majd akkurátusan inget, zakót, öltönyt, nadrágot húz. Mintha csak börtönből szabadulna, néhány másodpercig megáll a színpad elején,

Kuthy Patrícia,
Szabó Márta,
Fábián Gábor,
Balogh Gábor, Gerle
Andrea, Vicei Zsolt
és Nagyidai Gergő

ban megszoktuk – például mint az *M*, vagy mégsem katartikus ökörködése.

Ha mégis feltétlenül valami koherenciát keresünk a *Fotel*ben, találunk szépen jelzett motívumra is: az elmeegógyintézet magának a színháznak az allegóriájaként is felfogható. Egyrészt az ápoltak között feltűnő exdívá okán: Ilike, vagyis a Szabó Márta által alakított beteg, az egykori színésznő monomániásan telefonálgat egykori színházába, ötleteket ad, visszavételét kéri, majd mindig reménytelenül konstatálja a vonal megszakadását. Teátrális gesztusait és jeleneteit nézve sokszor az sem dönthető el egyértel-

majd udvariasan helyet kér, hogy lemászhasson a zsöllyék közé. Egy nézőtől megkérdezi, nem tud-e valami állást ajánlani neki, majd a karfákon egyensúlyozva helyet talál magának az ötödik sor környékén. Kedélyesen visszainteget a színpadra, ahol a játzó (az ápoltak? az elmebetegek? az ápoltakat alakító színészek?) visszaintegetnek neki, sikeres és boldog életet kívánva.

Hogy jó pár néző az előadás végére a provokatív gesztusok miatt hagyta-e el a nézőteret, tulajdonképpen lényegtelen. De tudomásul véve, hogy a *Fotel* nem kíván közönségdarab lenni Nyíregyházán, a szí-